

Van
inspiratie
naar actie

World Positive Education Accelerator

Van 23 tot en met 26 juni 2018 kwamen in Fort Worth, Texas zo'n 800 mensen uit 30 landen bijeen voor de tweede IPEN Wereldconferentie¹ op het gebied van positief onderwijs, oftewel: onderwijs waarin werken aan kennisontwikkeling en versterken van welbevinden hand in hand gaan. Er is ruimte voor zowel *"the skills of achievement and the skills of well-being"*, zoals grondlegger Martin Seligman het uitdrukt. Naast de meer traditionele schoolvakken zoals rekenen, lezen en schrijven is er expliciet aandacht voor vaardigheden die belangrijk zijn voor je welbevinden: dankbaarheid, doorzettingsvermogen, het onderhouden van positieve vriendschapsrelaties, je eigen talenten en *'purpose'* kennen, ...

■ Saskia Tjepkema, Luc Verheijen & Sanne Netten

Het was een bijzonder congres: de eerste dag kende een vertrouwde opzet met inspirerende praktijkverhalen, lezingen en workshops. De drie dagen die volgden waren opgezet als een Appreciative Inquiry Summit² waar deelnemers werden uitgenodigd en uitgedaagd om eigen plannen te maken die de ontwikkeling van positief onderwijs kunnen versnellen. Vandaar de naam: accelerator. Waar kwam dit plan vandaan en belangrijker nog: wat werd er versneld?

Initiatiefnemers

Het idee voor dit bijzondere congres ontstond

toen Martin Seligman – grondlegger van positieve psychologie – en David Cooperrider – pionier van Appreciative Inquiry – samen een reeks lezingen verzorgden in Australië. Ze vonden elkaar in het idee dat er de laatste twintig jaar veel vooruitgang is geboekt op het ontwikkelen van kennis over positieve emoties en kwaliteiten en dat er veel bruikbare werkvormen zijn ontwikkeld waarmee je in school aan de slag kan. En dat er nog veel te winnen is als het gaat om het ontwikkelen van positieve organisaties in het onderwijs. Iets waar beide wel erg veel waarde aan hechten. Ze besloten krachten te bundelen.

¹ International Positive Education Network: www.ipen-network.com

² Een Appreciative Inquiry Summit is een twee- of driedaagse bijeenkomst waar je met een gemengde groep betrokkenen rond een bepaald thema een Appreciative Inquiry cirkel doorloopt, van *'discovery'* (wat werkt er al) en *'dream'* (hoe zien we de gewenste toekomst voor ons) naar *'design'* (wat hebben we dan te ontwikkelen) en *'delivery'* (actieplannen).

Heleschoolbenadering

Scholen die werk maken van positief onderwijs doen dat op verschillende manieren. Sommige voeren een aantal aparte vakken in, zoals mindfulness of psychologie. Andere kiezen voor een integraal programma, dat parallel loopt aan het standaardcurriculum en waarin leerlingen bijvoorbeeld stelselmatig hun eigen sterktes leren kennen en toepassen.

Een 'heleschoolbenadering' gaat nog een stap verder. Daarbij zet je doelbewust in op de ontwikkeling van de hele organisatie. Een belangrijke gedachte hierachter is de realisatie dat aandacht voor talent en welbevinden van leerlingen eigenlijk ook om een aanpak vraagt die recht doet aan de talenten en het welbevinden

Inspirerende verhalen

De eerste dag bevatte een keur aan inspirerende verhalen van onderzoekers en voorbeelden van individuen en scholen die al enkele jaren pionieren.

Zo was er Laurie Santos, docente aan Yale. In reactie op een studentenenquête waaruit bleek dat relatief veel studenten (veel meer dan ze dachten) ernstig last hadden van stress en depressieve klachten bedacht zij een nieuw vak: *Psychology and the Good Life*. Het werd de best bezochte cursus op Yale ooit: een op de vier studenten (dus meer dan duizend) schreef zich in. Het vak had een theory track maar ook praktijkoefeningen. Studenten gingen concreet aan de slag met geluksoefeningen bijvoorbeeld.

Aandacht voor talent en welbevinden van leerlingen vraagt ook om een aanpak die recht doet aan de talenten en het welbevinden van docenten

van docenten. Om op een daadwerkelijk doorleefde manier vorm en invulling te geven aan dit soort thema's en lessen, werkt het krachtig als ook de docenten zelf worden uitgenodigd op hun eigen kwaliteiten en energie op dat gebied. En als ook ouders worden meegenomen in deze manier van kijken en omgaan met elkaar.

Voor het ontwikkelen van een heleschoolbenadering blijkt Appreciative Inquiry als ontwikkelbenadering heel geschikt, omdat het in essentie op dezelfde principes rust: uitgaan van kwaliteiten en bouwen op wat er al lukt bijvoorbeeld. Dat was althans de gedachte van Seligman en Cooperrider. Daarom nodigden ze mensen uit beide professionele velden uit om samen aan de slag te gaan tijdens de conferentie.

En Angela Duckworth, onderzoekster achter 'grit', hield een presentatie over de non-profit Characterlab.org. De website is nog in ontwikkeling, maar er staan al een paar mooie bronnen op voor alle *character strengths* (zoals nieuwsgierigheid, doorzettingsvermogen, empathie): korte filmpjes en te downloaden werkvormen voor in de klas. Tip: check vooral even het mooie filmpje over '*deliberate practice*', ingesproken door niemand minder dan Wynton Marsalis.

Lea Waters van de Universiteit van Melbourne doet onderzoek naar hoe ouders hun kinderen kunnen ondersteunen bij het ontdekken van hun talenten en het toepassen ervan. Een van haar vaststellingen is dat ouders sterk betrokken willen worden bij de school: ze willen begrijpen

en leren waar positief onderwijs om draait, en hoe ze principes daaruit kunnen toepassen in hun opvoeding. Haar project richt zich meer op hoe je sterktes en talenten ontwikkelt dan op typologieën van soorten talent. Ze ontwikkelt methoden die ouders helpen om de kwaliteiten in hun kinderen te zien, om ze van daaruit meer aan te spreken en te versterken (*strengthswitch*).

Er waren ook casestudies van onder andere de Geelong Grammar School (Australië), de Renaissance School (Hong Kong), de Riverdale School (New York) en Tecmilenio University (Mexico).

Schoolleiders en docenten van deze onderwijsinstellingen vertelden over hun filosofie (elke school heeft een eigen, integrale visie op positief onderwijs en waarom het voor hen belangrijk is, deze kun je vinden op hun websites) en ook over de aanpak waarmee ze positief onderwijs in de school verder ontwikkelen. Enkele interessante 'lessons learned' uit deze praktijkverhalen:

- Positief onderwijs is geen curriculum of programma, maar een filosofie.
- Om positief onderwijs te laten werken is maatwerk essentieel: in elke school werkt het anders.
- Neem de ouders en ook andere partners buiten de school mee in je verhaal en je ontwikkeling.
- Meet, meet, meet: gebruik methoden om bijvoorbeeld welbevinden te meten. Alleen zo ontdek je het echte effect van je interventies en kun je bijsturen.
- Werk met een 'grassroots' aanpak: nodig docenten uit om zelf initiatieven te ontwikkelen om hiermee aan de slag te gaan. En kijk hoe je die initiatieven vervolgens groter en steviger maakt. Dan krijg je de meest doorleefde aanpakken.

Versneller

De overige drie dagen waren opgezet als een Appreciative Inquiry Summit, met een *discovery*-, *dream*-, *design*- en *destiny*-stap rond de vraag: *how do we power up positive education?*

Als start gingen we als deelnemers in gesprek over momenten waarop we zelf een trekkersrol hadden opgepakt in ons leven of werk. Met verdiepingsvragen als: Wat maakte dat je dat deed? Welke talenten heb je hiervoor in huis? Wat was het effect van wat je deed? Wat vind je daarvan de moeite waard?, haalden mensen bij elkaar kennis en energie over ieders persoonlijk leiderschap naar boven. Ook gingen de gesprekken over positief onderwijs: Wat vind je de meest inspirerende voorbeelden? Wat is voor jou de kern? Wat maakt dat je het belangrijk vindt? De verschillende deelnemers leerden elkaar beter kennen en je voelde in de zaal de energie en het enthousiasme groeien om iets hiermee te doen.

Daarna gingen we aan de slag met het visualiseren van de toekomst. Wat zou er kunnen gebeuren als positief onderwijs meer gemeengoed wordt? Hoe zou dat eruitzien? Wat zou de impact zijn? Het kostte mensen weinig moeite om het voor zich te zien. De krantenkoppen uit 2025 en de beeldende beschrijvingen van een nieuw soort onderwijs met gelukkiger leraren en kinderen rolden de zaal door. Verrijkend was dat er ook jongeren aanwezig waren, die enthousiast meedroomden over die toekomst.

De dag erna was het zaak om die ideeën in actie te gaan omzetten. De design-stap. Er waren op basis van de gewenste toekomstbeelden maar liefst 25 ontwerp vragen en thema's geformuleerd, waaronder:

- Lerarentraining, of liever: versterking van leraren op dit gebied: hoe pakken we dat aan?
- Kunnen we jongereninitiatieven op het gebied van positief onderwijs opzetten?
- Hoe brengen we positief onderwijs verder in Singapore (en Zuid-Amerika, Noord-Amerika, China)?
- Standaarden en best practices voor positief onderwijs: wat is het wel, wat is het niet?
- Hoe kunnen we het bedrijfsleven betrekken als een stimulerende partner in positief onderwijs?

Lerend netwerk

Wij werkten met een groepje Vlamingen, Nederlanders en een collega van Curaçao aan onze eigen ontwerpvraag: hoe brengen we positief onderwijs (en dan met name de heleschoolbenadering) verder in ons deel van de wereld? Wij hebben plannen gemaakt om een lerend netwerk Appreciative Inquiry en positief onderwijs op te richten in België, Nederland en Curaçao. Het idee is dat mensen kunnen deelnemen die in hun school concrete interventies willen ondernemen op het gebied van positief onderwijs, en die tegelijkertijd willen leren hoe Appreciative Inquiry werkt – door het toe te passen in de eigen school en door erover te lezen en studeren. Op 11 oktober zetten we al onze eerste stap in de vorm van een meetup in Nederland voor mensen die geïnteresseerd zijn om meer te horen over het congres en anderen te ontmoeten.

Zo kwamen eigenlijk alle groepen met concrete plannen en initiatieven. Er komt bijvoorbeeld een internationale week van het positief onderwijs, er gaat een groep aan de slag met het

vertalen van materialen in verschillende talen zodat meer docenten ze kunnen gebruiken, er is een jongerenchapter van IPEN opgericht, ... allemaal initiatieven die zonder meer gaan helpen om het positief onderwijs verder te brengen. We zijn heel benieuwd om te zien hoe deze beweging in Nederland, België en in de rest van de wereld verder groeit. ■

Saskia Tjepkema, Luc Verheijen en Sanne Netten zijn verbonden aan Kessels & Smit, The Learning Company. Ze houden zich daar ieder op hun eigen manier en met een eigen expertise al jaren bezig met talent- en organisatieontwikkeling, zowel in arbeidsorganisaties als in het onderwijs. Ook publiceren ze rond deze thema's - zo schreven Luc en Saskia bijvoorbeeld het boek *Waarderend veranderen: Appreciative Inquiry in de dagelijkse praktijk van managers*. Ze laten zich voor wat betreft positief onderwijs inspireren door de combinatie van positieve psychologie en Appreciative Inquiry en hebben inmiddels een netwerk opgebouwd rond dit thema dat zich - mede door de WPEA - verder uitbreidt.